

Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, Λίμνες (Gerola, αρ.559)

Θέση
Εκτός Οικισμού

Τύπος
Μονόχωρος καμαροσκεπής

Τύπος

Μονόχωρος καμαροσκεπής με 1 ενισχυτικό τόξο (σφενδόνιο) σε κιλλίβαντες.

Συντεταγμένες:

Σωζόμενο εικονογραφικό πρόγραμμα¹

Ιερό (1^ο ΣΤΥΛ):

Αψίδα, ημικύλινδρος: (1-5) Συλλειτουργούντες Ιεράρχες και Μελισμός.

Τόξο αψίδας, Ζώνη 3 (βόρειο ποδαρικό): (6) Άγγελος Διάκονος, (νότιο ποδαρικό)
(7) Άγγελος Διάκονος.

Νότιος τοίχος: Ζώνη 2 (κάτω), Λειτουργικός κύκλος, (8) Ιεράρχης, (9) Ιεράρχης.
Βόρειος τοίχος: Ζώνη 2 (κάτω), Λειτουργικός κύκλος, (10) Στέφανος, (11) Εύπλος,
(12) Διακοσμητικό, (13) Βλάσιος, (14) Απομίμηση Ορθομαρμάρωσης.

Καμάρα: (15) Ανάληψη.

Κύριος Ναός (2^ο ΣΤΥΛ):

Βόρειο τμήμα Καμάρας : (16) Άγνωστη σκηνή, (17) Κοίμηση, (18) Έγερση, (19)
Ανάσταση, (20) Σταύρωση.

Δυτικό τύμπανο: (21) Κοίμηση.

Βόρειος τοίχος, Ζώνη 3 (κάτω): Αγιολογικός κύκλος, (22) Ιωάννης ο Θεολόγος
(3^ο ΣΤΥΛ), (23) Άγιος, (24) Άγιος, (25) Κωνσταντίνος και Ελένη,

¹ Gerola / Λασσιθιωτάκης, 1961, αρ.559. Υπολείματα από καλή τέχνη. Αγία Ελένη και Κωνσταντίνος, Σταύρωση, Λάζαρος, Ιεράρχες, Ανάληψη, Αγ. Ιωάννης ο Ευαγγελιστής. Χατζηδάκης, 1952, 63-4. Αναφέρονται Ίχνη Ιεραρχών, Άγγελος με Δώρα στο κεφάλι (sic), Άγιος Βλάσιος, Ευαγγελιστής Ιωάννης.

Δυτικό τύμπανο , ζώνη 2: (26) Αγία, (27) Αγία, (28) Κτητορική επιγραφή.

Χρονολόγηση τοιχογραφιών

Στον τοιχογραφικό διάκοσμο παρατηρούνται 3 διαφορετικές τεχνοτροπίες.² Η πρώτη, περισσότερο συντηρητική, εμφανίζεται στο ανατολικό τμήμα (AgIoannisTheologosFotoFresco αρ. 1-13), δεύτερη σύμφωνα με το Χατζηδάκη εντοπίζεται στο Χριστολογικό κύκλο του θόλου («Μακεδονική») (AgIoannisTheologosFotoFresco αρ. 21-30) και η 3^η που προσεγγίζει τη φορητή εικόνα εντοπίζεται στον Άγιο Ιωάννη Θεολόγο (AgIoannisTheologosFotoFresco αρ. 20).

Χρόνος: τέλη 14^{ου} αι. – αρχές 15^{ου} αι.³

Παρατηρήσεις

Εξωτερικό: Σύγχρονο πεζούλι περιτρέχει τον ναό από τα ανατολικά της θύρας, την αψίδα και κατά μήκος του βορείου τοίχου. Στο μέσο του Ν. τοίχου βρίσκεται θύρα με θυρώματα από γκρίζο ασβεστόλιθο, στο υπέρθυρο επιγραφή, ανακουφιστικό τόξο με σύγχρονη εικόνα του αγίου. Στα ανατολικά του νοτίου τοίχου μικρό παράθυρο από κίτρινο ασβεστόλιθο (AgIoannisTheologosFotoArchitecture 1-3).

Ανατολικός τοίχος: Μονολιθικό αγιοθύριδο από γκρίζο ασβεστόλιθο ίδιας εποχής με τη θύρα (AgIoannisTheologosFotoArchitecture 6).

Δυτικός τοίχος: Κτιστό κωδονοστάσιο.

Τοιχοποιία: Η αρχική τοιχοποιία έχει καλυφθεί από τσιμεντοκονίαμα.

Εσωτερικό: Το δάπεδο είναι στρωμένο με πλάκες από γκρίζο ασβεστόλιθο. Το μεγαλύτερο τμήμα του θόλου είναι στερεωμένο με τσιμέντο. Οι κιλλίβαντες είναι στερεωμένοι με τσιμέντο. Εντοπίζονται ρηγματώσεις στο δυτικό τύμπανο, ενώ οι ρηγματώσεις του νοτίου τοίχου έχουν στερεωθεί με τσιμέντο.

² Χατζηδάκης, 1952, 63-4

³ Ο Χατζηδάκης τις χρονολογεί στο 15^ο αι..

Κατασκευαστικές Φάσεις

Οι φάσεις δεν μπορούν να καθοριστούν με ακρίβεια.

1^η φάση (τέλη 14^{ου} – αρχές 15^{ου} αι.: Μονόχωρος καμαροσκεπής με 1 ενισχυτικό τόξο σε κιλλίβαντες. Πιθανώς είχε 1 φωτιστική θυρίδα στην αψίδα και δεν είχε παράθυρα. Στη νότια πλευρά πιθανώς υπήρχε θύρα.

2^η φάση (άγνωστη χρονολογία): Διάνοιξη παραθύρου / Μετασκευή θυρωμάτων και αγιοθύριδου.

Προφορικές Μαρτυρίες:

1. Οι τοιχογραφίες του ναού σκεπάστηκαν με πυκνό στρώμα αιθάλης μετά από την έκρηξη πυροκροτίδας εντός του ναού.
2. Οι κάτοικοι του γειτονικού οικισμού (Λίμνες) αναστήλωσαν το εξωτερικό του ναού χρησιμοποιώντας τσιμεντοκονίαμα για τις εξωτερικές επιφάνειες. Στα πλαίσια της ίδιας διαμόρφωσης προσέθεσαν το εξωτερικό πεζούλι, διαμόρφωσαν τον εξωτερικό χώρο και προσέθεσαν στέγαστρο με μεταλλικά στηρίγματα στα δυτικά του ναού.
3. Οι κάτοικοι του γειτονικού οικισμού (Λίμνες) επάλειψαν με βερνίκι τις τοιχογραφίες.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Χατζηδάκης, 1952: Μ.Χατζηδάκης, "Τοιχογραφίες στην Κρήτη", ΚρητΧρον ΣΤ' (1952), 59-91, πίν. Β'-Ε'.
- Gerola – Λασσιθιωτάκης, 1961: G. Gerola - Κ. Λασσιθιωτάκης, Τοπογραφικός κατάλογος των τοιχογραφημένων εκκλησιών της Κρήτης, Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών, Ηράκλειο, 1961, αρ.

